

דפי עיון

"ליהודים היתה אורה" אמר רבי יהודה:
אורה - זו תורה.

וכך הוא אומר:

"כי נר מצוה ותורה אור" [מגילה ט"ז]

לזכרה של: אורה מושקוביץ ע"ה
משואות-יצחק

במפרשים

יו"ל ע"י מ. מושקוביץ * משואות-יצחק 79858 ד.ג.שדה-גת * טל': 08-8616173 * פקס: 08-8616174

שנת תשע"ו

פרשת לך לך

א. חזקוני .

פרק יב' פסוקים ד', ה':

(ד) וילך אתו לוט, לפי שהרן אביו מת באור כשדים בגלל אברהם אחיו כמו שאמרו רבותינו¹⁴, היה לו לוט כבן בית. ואברם בן חמש ושבעים שנה, מנה הכתוב שנותיו ללמד * שעדיין אביו קיים. בצאתו מחרן, פעם שנייה * כדאיתא בסדר עולם: חזר לחרן ועשה שם חמש שנים, כדכתיב: ואברם בן חמש שנים ושבעים שנה בצאתו מחרן.

(ה) ואת לוט בן אחיו, לוט אחיה של שרה היה, כדכתיב: ואת לוט בן הרן¹⁵, וכתיב בהרן: אבי מלכה ואבי יסכה¹⁶, ואמרו רבותינו¹⁷: יסכה זו שרה. ואת הנפש אשר עשה, אמרינו בשמעתין¹⁸ דתנא דבי אליהו: כאן מתחיל מתן תורה, והתרגום * ראה.

אלות

1. לכאורה מה קטע הראשון המצריק פיאור, ומהו קדיוק תוספתו?
2. למה חשב לציון שתרם היה עוד כחייט?
3. אינה תוספת יש לכך טעם היה אחי שרה?
4. לכאורה מה הקושי בקטע האחרון: "את הנפש אשר עשה" המצריק פיאור?
5. מה קדיוק הפיאור לקושי זה ומה הראיה לכך?

* * *

ב. רש"ר הירש .

פרק יב' פסוקים ד', ה':

(י"ז) אברהם "עבר בכל מקום", אך לא השתקע במקומות ש"עבר" בהם; שכן, הוא ציפה לאות שהובטח לו מאת ה', שיקבע לו את מקום שבתו. והכנעני כבר היה אז בארץ; שכן, בזמן שנכתבו הדברים האלה, עוד היה הכנעני בארץ. מתחילתה לא נועדה הארץ לבני חם; אך בימי אברהם כבר עברה לידיהם. ואברהם הלך ונסע, עד שה' יראה לו את מקום שבתו.

(ד) וילך אברם כאשר דבר אליו ה', ולא: "כאשר אמר אליו". "כאשר אמר" היה מתייחס לכל ההבטחות, שנמלחו למצות "לך לך"; ואכן, היה בהבטחות אלה כדי לפתות את אברהם לקיים את מצות ה'. אולם, אברהם לא הלך על פי ההבטחה, אלא על פי דבר ה'; הוא הלך, מפני שה' דיבר אליו. אברהם היה בן חמש שנים ושבעים שנה, כאשר נבחר בידי ה'; וכן מצינו במשה ואהרן: גם הם כבר היו חיים שלמים, שעה שנבחרו בידי ה'.

אלות

1. מה קושי מוצא פרשנו פקטצ הראשון ומה מצנהו?
2. מה ההפדל בין דיבור לאמירה, לדעתו?
3. למה הלך אברהם ומה חשיבות לכך?
4. מה פא הטיף של אברהם לסמל?
5. מה קשיים אפשריים מוצא פרשנו פסטוקים ו'ל' ומה מצנהו?
6. מה הפציה עם הכנצ'י ואיך פרשנו פותר זאת?

* * *

ג. הכתב והקבלה.

פרק יב' פסוק טז': (טז) ויהי לו צאן. אם סרעם נתן לו הלחן והעצדים סיה דלוי לומר ויתן לו כנו טכאונר באציוונלך, גם לא יתכן לקרוא טובת הכלה אם נתן לו ונתנה גדולה כזו עצדים טפסוח לחן צקק וגמלים, וכנה צונלך סדוס טהיה נותן לו אם הרכוש לא רלה לקבל ואיך יקבלם ונערה, חבל פירוש ויהי לו לחן כלומר נשאר לו, כענין יהי לך אשר לך, ר"ל שלא לקח עוננו אם אשר סיה לו, ולכוונה זו אמר חס"כ וישלמו אותו ואת אשתו ואת כל אשר לו לומר שלא לקחו עשלו דבר (כצ"ח ורל"ט) וכתיב"ע והוה לי נדילי:

אלות

1. פצט מהי אאלתו-קויותו של פרשנו כאן, לפנות או רצונית?
2. מה ההפדל בין אפואלך לפרעה?
3. למה פאמת אברהם לא לקח כאן דבר?

* * *

ד. רמב"ן.

פרק יב' פסוק יט': (יט) וטעם ואקח אותה לי לאשה, שהיה רצונו שתהיה זאת אשתו המולכת, לא תהיה פלגש לו. והזכיר זה בעבור שידעה לו אם היא אחותו, כאשר פירשתי:

אלות

1. על מה פסטוק פונה פרשנו את דבריו?
2. מה פדיוק היתה כוונתו של פרעה ולמה זה חושב להדאי?
3. למה הלכיר פרעה זאת לאברהם?

* * *

ה. כלי יקר.

פרק יג' פסוק ז':

ויהי ריב בין רעי מקנה אברם וגו'.
 רש"י פרש סמיכת "והכנעני והפרזי" אז ישב בארץ, לומר שלא זכה בה אברם עדין. וקשה, למה הזכיר כאן "והפרזי", ולמעלה אמר "והכנעני אז בארץ"? וכאן הזכיר "ישב", ולא הזכיר זה למעלה. ויש אומרים שרצה לומר, אלו שני אמות גדולות - הכנעני והפרזי - נתישבו בארץ בלא מריבה, ושני רועים אלו לא נשא אתם הארץ לשבת יחדיו. וקשה עוד, וכי בעבור זה אמר "הפרד נא מעלי"? הנה רועי אברם עשו את שלהם והוכיחום על הגזל, ואם הנה לא קבלו תוכחתם, הנה הנה את נפשם הצילו.

ויהי ריב קרוב לשמוע, שרועי אברם הוכיחום על הגזל, והמה טענו: כל הארץ היא של אברם וכו'. ונתשב אברם, שאם יושבי הארץ יראו שהוא מחזיק בארץ בתוקף שהיא של אברם, ואני מתי מספר, פשיטא שיתאספו עלי והכניני. על כן הזכיר גם הפרזי, שהיו אנשיו גבורים עד שישבו בערי הפרזות, כהוראת שם פרזי, וכסימן שמסר משה למרגלים. וכן יעקב היה מתירא מן הפרזי ביותר, שאמר: "עכרתם אתי להבאישני בישב הארץ בכנעני ובפרזי ואני מתי מספר" וגו' (בראשית לד.ל). ולכך הזכיר כאן ישיבה, לומר שעד עכשו הם יושבים בשלוח עמדי, ועל ידי שיראו כי רועי מחזיקים בשדות בתוקף שהיא שלי וילחמוני חנם, לפיכך "הפרד נא מעלי". על כן הלך לוט ונתישב אצל אנשי סדום שאינן מקפידין על הגזל, לפיכך סמך לומר: "ואנשי סדום רעים וחסאים", להורות שבעבור שהיו חסאים בממנם ולא הקפידו על הגזל נתישב לוט אצלם.

ויהי ריב בין רעי מקנה אברם וגו'.
 רש"י פרש סמיכת "והכנעני והפרזי" אז ישב בארץ, לומר שלא זכה בה אברם עדין. וקשה, למה הזכיר כאן "והפרזי", ולמעלה אמר "והכנעני אז בארץ"? וכאן הזכיר "ישב", ולא הזכיר זה למעלה. ויש אומרים שרצה לומר, אלו שני אמות גדולות - הכנעני והפרזי - נתישבו בארץ בלא מריבה, ושני רועים אלו לא נשא אתם הארץ לשבת יחדיו. וקשה עוד, וכי בעבור זה אמר "הפרד נא מעלי"? הנה רועי אברם עשו את שלהם והוכיחום על הגזל, ואם הנה לא קבלו תוכחתם, הנה הנה את נפשם הצילו.

לר לר

אלות

1. קטע הראשון מאלה פרשנו מספר אלות, התוכל למנותן ולהסבירן?
2. מה טען אפרהם וואו רוצין?
3. למה דוקא חשב להזכיר את: "הפריוז"?
4. למה הלך לוס דוקא לסדום?

* * *

יוניסו מלך סדם נעמרה ניפלו שמה וגו' - ר' יהודה ור' נחמיה - ר' יהודה אומר: 'ניפלו שמה' אלו האוכלוסין, 'נהנשארין הרה נסו' אלו המלכים. ור' נחמיה אומר: 'ניפלו שמה' אלו המלכים, 'נהנשארין הרה נסו' אלו האוכלוסין. על דעתה דר' יהודה נחא, ועל דעתה דר' נחמיה קשיא - ר' עזריה ור' יונתן בן חני בשם ר' יצחק אמרו: יבשעה שירד אברהם אבינו לכבשן האש ונצל, יש מעובדי כוכבים שהיו מאמינים ויש שלא היו מאמינים, וכיון שירד מלך סדם לחמר ונצל, התחילו מאמינים באברהם למסרע.

ו. מדרש רבה. פרק יד' פסוק י':

אלות

1. התוכל להסביר מה מצטט הויכוח בין ר' יהודה לר' נחמיה, למצפה?
2. מה בדיוק מתאר לנו המדרש שמוא פסג ר' צריה?
3. איך זה שייך לצנינו?

* * *

ז. אור החיים

פרק יד', פסוקים יד', טו': (יד) וזה' אומר וגו'. טעם שלא התחיל לומר ויאמר ה' אל אברהם אחרי וגו', יבין לומר להיות שאמר הכתוב ויאמר אברהם אל לוט וגו' הפך נא וגו' והפריד רשע מעליו מוסיף הכתוב לומר שגם ה' היה יושב ומצפה אל הדבר ומתן ומיד שנפרד הרשע דבר אליו והתאהו את הארץ. והוא מה שאמר לו (י"ב א') אשר ארצך וכמו שפרשנוהו במקומו: וראה מן המקום. טעם שהצריך לומר מן המקום אשר אתה שם. כאן עשה לו גם עצום שיוכל לראות מצפון לדרום וממערב למזרח ממקום אחד מבלי שיצטרך לסובב: (טו) כי את כל הארץ וגו'. הנה ידוע כי שעור חוש הראות הוא מגבל באדם את אשר ישיג לאור השמש, וכאן עשה לו ה' גם שנתקרב קצות הארץ וראה הכל ובאמצעות הדבר החזיק בכל הארץ כי אין לד' חוקה גדולה מזו שיצטק צור ממקומו להתקרב לפני אדוני הארץ, ולא ירחיק דעתך דבר זה כי מציינו שקפצה הארץ לעבדו (ביר פנ"ט) וגם נקפלה פחת בניו (חל"ז צא):

אלות

1. מה קושי מוצא פרשנו קטע הראשון ומה מצנהו?
2. מה חידושו קטע השני?
3. מהו הנס שקרה לאפרהם המתואר בפסוק 16'?
4. פרשנו מוסיף שם כלה קרה עם לצדדו וסג לפניו, התוכל להסביר?

* * *